Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 14ης Οκτωβρίου 2020 [1]

Υπόθεση C-469/19

All in One Star Ltd

[αίτηση του Bundesgerichtshof
(Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, Γερμανία)
για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Προδικαστική παραπομπή – Ελευθερία εγκατάστασης – Εταιρία περιορισμένης ευθύνης η οποία επιθυμεί να ιδρύσει υποκατάστημα σε άλλο κράτος μέλος – Εγγραφή στο εμπορικό μητρώο – Ρύθμιση του κράτους μέλους υποδοχής η οποία απαιτεί τη δήλωση του ύψους του εταιρικού κεφαλαίου ή άλλης συγκρίσιμης αξίας κεφαλαίου καθώς και ορισμένες διαβεβαιώσεις εκ μέρους του διαχειριστή»

I. Εισαγωγή

1. Τα δύο προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, Γερμανία) εντάσσονται στο πλαίσιο της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με την εγκατάσταση υποκαταστήματος σε κράτος μέλος από εταιρία άλλου κράτους μέλους και τα περιθώρια χειρισμού που διαθέτει το κράτος μέλος υποδοχής όσον αφορά μια τέτοια εγκατάσταση. Συγκεκριμένα, τα ερωτήματα αυτά έπονται, μεταξύ άλλων, των αποφάσεων Centros [2] και Inspire Art [3].

2. Σύμφωνα με σχετικό αίτημα του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις θα περιοριστούν στην ανάλυση του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος. Το ερώτημα αυτό αφορά την υποχρέωση, βάσει του γερμανικού δικαίου, του διαχειριστή εταιρίας άλλου κράτους μέλους να διαβεβαιώσει ότι δεν συντρέχει στο πρόσωπό του κανένα κώλυμα διορισμού και ότι έχει ενημερωθεί, μεταξύ άλλων από συμβολαιογράφο, σχετικά με την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να προσκομίσει όλα τα σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστήριο. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν οι υποχρεώσεις αυτές συνάδουν με το δίκαιο της Ένωσης.

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 Απόφαση της 9ης Μαρτίου 1999 (C-212/97, EU:C:1999:126).

3 Απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 (C-167/01, EU:C:2003:512).

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

3. Το άρθρο 29 της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1132[4], το οποίο φέρει τον τίτλο «Δημοσιότητα των πράξεων και των στοιχείων που αφορούν τα υποκαταστήματα» και το οποίο περιλαμβάνεται στον τίτλο I, κεφάλαιο III, τμήμα 2, που επιγράφεται «Κανόνες δημοσιότητας που εφαρμόζονται στα υποκαταστήματα εταιρειών άλλων κρατών μελών», της οδηγίας αυτής, ορίζει στην παράγραφο 1:

«Οι πράξεις και τα στοιχεία που αφορούν τα υποκαταστήματα τα οποία έχουν ιδρύσει σε κράτος μέλος εταιρείες που έχουν κάποια από τις μορφές εταιρειών που παρατίθενται στο παράρτημα II, τα οποία διέπονται από το δίκαιο άλλου κράτους μέλους, δημοσιεύονται κατά το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το υποκατάστημα και σύμφωνα με το άρθρο 16.»

4. Κατά το παράρτημα II της οδηγίας 2017/1132, όσον αφορά το Ηνωμένο Βασίλειο, μια «compan[y] incorporated with limited liability» αποτελεί μία από τις μορφές εταιριών που αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 29, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.

5. Το άρθρο 30 της οδηγίας 2017/1132, το οποίο τιτλοφορείται «Πράξεις και στοιχεία που δημοσιοποιούνται υποχρεωτικά», προβλέπει τα εξής:

«1. Η υποχρέωση δημοσιότητας που αναφέρει το άρθρο 29 αφορά μόνο τις ακόλουθες πράξεις και στοιχεία:

α) την ταχυδρομική ή άλλη διεύθυνση του υποκαταστήματος·

β) αναφορά των δραστηριοτήτων του υποκαταστήματος·

γ) το μητρώο στο οποίο έχει ανοιχθεί για την εταιρεία ο κατά το άρθρο 16 φάκελος, καθώς και τον αριθμό εγγραφής της στο μητρώο αυτό·

δ) την επωνυμία και τη μορφή της εταιρείας, καθώς και την επωνυμία του υποκαταστήματος, εάν δεν είναι η ίδια με την επωνυμία της εταιρείας·

ε) τον διορισμό, τη λήξη των καθηκόντων, καθώς και τα ατομικά στοιχεία των προσώπων που έχουν την εξουσία να δεσμεύουν την εταιρεία έναντι τρίτων και να την εκπροσωπούν ενώπιον δικαστηρίου:

– […]

στ) – τη διάλυση της εταιρείας, τον διορισμό, τα ατομικά στοιχεία και τις εξουσίες των εκκαθαριστών καθώς και την περάτωση της εκκαθάρισης, σύμφωνα με τη δημοσιότητα που λαμβάνει χώρα από την εταιρεία όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 14 στοιχεία η), ι) και ια),

[4] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, σχετικά με ορισμένες πτυχές του εταιρικού δίκαιου (ΕΕ 2017, L 169, σ. 46).

– διαδικασίες πτώχευσης, πτωχευτικού συμβιβασμού ή άλλη ανάλογη διαδικασία στην οποία υπόκειται η εταιρεία·

ζ) τα λογιστικά έγγραφα, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 31·

η) το κλείσιμο του υποκαταστήματος.

2. Το κράτος μέλος στο οποίο έχει ιδρυθεί το υποκατάστημα μπορεί να προβλέψει τη δημοσιότητα, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 29:

[…]

β) της ιδρυτικής πράξης και του καταστατικού, εάν αυτό αποτελεί αντικείμενο χωριστής πράξης, σύμφωνα με το άρθρο 14 στοιχεία α), β) και γ) καθώς και των τροποποιήσεων των εγγράφων αυτών·

[…]».

Β. Το γερμανικό δίκαιο

1. Ο Εμπορικός Κώδικας

6. Το άρθρο 13e του Handelsgesetzbuch (Εμπορικού Κώδικα, στο εξής: HGB), με τίτλο «Υποκαταστήματα κεφαλαιουχικών εταιριών που εδρεύουν στην αλλοδαπή», προβλέπει:

«(1) Εφαρμόζονται συμπληρωματικώς, ως προς τα υποκαταστήματα […] κεφαλαιουχικών εταιριών που εδρεύουν στην αλλοδαπή, οι ακόλουθες διατάξεις.

[…]

(3) […] Όσον αφορά τους νόμιμους εκπροσώπους της εταιρίας, οι διατάξεις […] του άρθρου 6, παράγραφος 2, δεύτερη και τρίτη περίοδος, του νόμου περί των εταιριών περιορισμένης ευθύνης εφαρμόζονται κατ' αναλογίαν στο υποκατάστημα.

[…]»

7. Το άρθρο 13g, παράγραφοι 1 έως 3, του HGB, με τίτλο «Υποκαταστήματα εταιριών περιορισμένης ευθύνης που εδρεύουν στην αλλοδαπή», ορίζει τα εξής:

«(1) Εφαρμόζονται συμπληρωματικώς, ως προς τα υποκαταστήματα εταιριών περιορισμένης ευθύνης που εδρεύουν στην αλλοδαπή, οι ακόλουθες διατάξεις.

(2) Στη δήλωση εγγραφής επισυνάπτεται επικυρωμένο αντίγραφο της πράξης σύστασης της εταιρίας και, εφόσον η πράξη αυτή δεν έχει συνταχθεί στη γερμανική γλώσσα, επίσημη μετάφρασή της. Εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 8, παράγραφος 1, σημείο 2, και παράγραφοι 3 και 4, του νόμου περί των εταιριών περιορισμένης ευθύνης. […]

(3) Η εγγραφή της ίδρυσης του υποκαταστήματος περιέχει επίσης τα στοιχεία που αναφέρει το άρθρο 10 του νόμου περί των εταιριών περιορισμένης ευθύνης […]».

2. Ο νόμος περί των εταιριών περιορισμένης ευθύνης

8. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, του Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (νόμου περί των εταιριών περιορισμένης ευθύνης, RGBl. 1898, σ. 846, όπως ίσχυε στην υπόθεση της κύριας δίκης, στο εξής: GmbHG):

«Διαχειριστής μπορεί να είναι μόνο φυσικό πρόσωπο που έχει δικαιοπρακτική ικανότητα. Δεν μπορεί να διοριστεί διαχειριστής πρόσωπο το οποίο […]:

2. βάσει δικαστικής απόφασης ή εκτελεστής απόφασης διοικητικής αρχής απαγορεύεται να ασκήσει οποιαδήποτε δραστηριότητα στο πλαίσιο επαγγέλματος, επαγγελματικού τομέα, βιοτεχνικής δραστηριότητας ή τομέα βιοτεχνικής δραστηριότητας, όταν ο καταστατικός σκοπός συμπίπτει εν μέρει ή εν όλω με το αντικείμενο της απαγόρευσης·

3. έχει καταδικαστεί για την εκ προθέσεως τέλεση μιας ή περισσότερων αξιόποινων πράξεων (όπως αυτές περιγράφονται στο άρθρο 6, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, σημείο 3, στοιχεία a έως e, του GmbHG).

   Η δεύτερη περίοδος, σημείο 3, εφαρμόζεται κατ' αναλογίαν σε περίπτωση καταδίκης στην αλλοδαπή για αξιόποινη πράξη αντίστοιχη με τις αναφερόμενες στο σημείο 3 της δεύτερης περιόδου.»

9. Το άρθρο 8 του GmbHG, με τίτλο «Περιεχόμενο της δήλωσης εγγραφής», προβλέπει στην παράγραφο 3 τα εξής:

«Κατά τη δήλωση εγγραφής, οι διαχειριστές υποχρεούνται να διαβεβαιώσουν ότι δεν συντρέχει κώλυμα ως προς τον διορισμό τους κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, σημεία 2 και 3, και τρίτη περίοδος, και ότι έχουν ενημερωθεί σχετικά με την υποχρέωση που υπέχουν ανεπιφύλακτα να προσκομίσουν όλα τα σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο δικαστήριο. Η ενημέρωση κατά το άρθρο 53, παράγραφος 2, του Bundeszentralregistergesetz (νόμου περί του ποινικού μητρώου) μπορεί να δοθεί εγγράφως· μπορεί επίσης να παρασχεθεί από συμβολαιογράφο, από συμβολαιογράφο άλλου κράτους, από εκπρόσωπο αντίστοιχου νομικού επαγγέλματος ή από προξενικό υπάλληλο.»

10. Κατά το άρθρο 82, παράγραφος 1, σημείο 5, του GmbHG, το πρόσωπο το οποίο προβαίνει σε αναληθή δήλωση «με την ιδιότητα του διαχειριστή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης ή του διαχειριστή αλλοδαπού νομικού προσώπου, στο πλαίσιο της διαβεβαίωσης που πρέπει να προσκομίζεται κατά το άρθρο 8, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος», τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή μέχρι τρία έτη ή χρηματική ποινή.

3. Ο νόμος περί του ποινικού μητρώου

11. Το άρθρο 53 του Bundeszentralregistergesetz (νόμου περί του ποινικού μητρώου), της 21ης Σεπτεμβρίου 1984 (BGBl. 1985 I, σ. 195 και 1229), το οποίο τιτλοφορείται «Υποχρέωση γνωστοποίησης σε περίπτωση καταδίκης», όπως ισχύει από τις 29 Ιουλίου 2017 (στο εξής: BZRG), ορίζει τα εξής:

«(1) Οι καταδικασθέντες μπορούν να δηλώσουν ότι δεν τους έχουν επιβληθεί ποινικές κυρώσεις και δεν υποχρεούνται να γνωστοποιήσουν τις πράξεις για τις οποίες καταδικάστηκαν όταν η καταδίκη:

1. δεν πρέπει να αναγράφεται σε αντίγραφο ποινικού μητρώου ή αναγράφεται μόνο στο πιστοποιητικό που προβλέπεται στο άρθρο 32, παράγραφοι 3 και 4, ή

2. πρέπει να διαγραφεί.

(2) Στην περίπτωση που οι δικαστικές ή διοικητικές αρχές έχουν απεριόριστο δικαίωμα να ζητήσουν στοιχεία, οι καταδικασθέντες οι οποίοι έχουν ενημερωθεί σχετικώς δεν μπορούν να αντιτάξουν έναντι των αρχών αυτών κανένα δικαίωμα προβλεπόμενο στην παράγραφο 1, σημείο 1.»

III. Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου και τα προδικαστικά ερωτήματα

12. Η All in One Star Ltd είναι εταιρία περιορισμένης ευθύνης (private company limited by shares) εγγεγραμμένη από το 2013 στο εμπορικό μητρώο του Companies House στο Cardiff (Ηνωμένο Βασίλειο) και έχει την καταστατική της έδρα στο Great Bookham (Ηνωμένο Βασίλειο).

13. Το 2014, η All in One Star υπέβαλε ενώπιον του Amtsgericht Frankfurt am Main (ειρηνοδικείου Φρανκφούρτης επί του Μάιν, Γερμανία), ως αρμόδιου για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστηρίου, αίτηση εγγραφής υποκαταστήματος στο εμπορικό μητρώο.

14. Με παρεμπίπτουσα απόφαση, το αρμόδιο για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστήριο γνωστοποίησε στην εν λόγω εταιρία ότι η αίτηση εγγραφής δεν μπορούσε να γίνει δεκτή με την αιτιολογία, μεταξύ άλλων, ότι, πρώτον, δεν είχε δηλωθεί το ποσό του εταιρικού κεφαλαίου και, δεύτερον, ο διαχειριστής και μοναδικός εταίρος της εταιρίας, διαβεβαίωσε μεν, με την αίτησή του, ότι δεν συνέτρεχε στο πρόσωπό του κώλυμα διορισμού κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, σημεία 2 και 3, και τρίτη περίοδος, του GmbHG, όχι όμως ότι είχε ενημερωθεί από συμβολαιογράφο, εκπρόσωπο αντίστοιχου νομικού επαγγέλματος ή προξενικό υπάλληλο, σχετικά με την υποχρέωση που υπείχε ανεπιφύλακτα να προσκομίσει στο αρμόδιο δικαστήριο όλα τα σχετικά στοιχεία. Η All in One Star άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής.

15. Με διάταξη της 8ης Αυγούστου 2017, το Oberlandesgericht Frankfurt am Main (εφετείο Φρανκφούρτης επί του Μάιν, Γερμανία) απέρριψε την έφεση που άσκησε η All in One Star κατά των διαπιστώσεων του αρμόδιου για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστηρίου.

16. Ως εκ τούτου, η All in One Star άσκησε ενώπιον του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου) αίτηση αναίρεσης. Το εν λόγω δικαστήριο εκτιμά ότι η έκβαση της ενώπιόν του διαφοράς εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 30 της οδηγίας 2017/1132 και των άρθρων 49 και 54 ΣΛΕΕ.

17. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η εγγραφή στο γερμανικό εμπορικό μητρώο υποκαταστήματος αλλοδαπής εταιρίας διέπεται από τα άρθρα 13d επ. του HGB. Ως εταιρία περιορισμένης ευθύνης (private company limited by shares), η All in One Star θα μπορούσε να εξομοιωθεί με γερμανική εταιρία περιορισμένης ευθύνης (Gesellschaft mit beschränkter Haftung), οπότε οι ισχύουσες για τον εν λόγω εταιρικό τύπο διατάξεις εφαρμόζονται κατ' αναλογίαν στην εγγραφή του γερμανικού υποκαταστήματος της All in One Star.

18. Στο πλαίσιο αυτό, η εγγραφή του ως άνω υποκαταστήματος προϋποθέτει, βάσει του άρθρου 13g, παράγραφος 3, του HGB, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 3, του GmbHG, ότι ο διαχειριστής της εταιρίας παρέχει, κατά την υποβολή της αίτησής του για εγγραφή, διαβεβαίωση ότι δεν συντρέχει στο πρόσωπό του κανένα από τα κωλύματα διορισμού τα οποία προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, σημεία 2 και 3, και τρίτη περίοδος, του GmbHG. Εξάλλου, κατά το άρθρο 13g, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, του HGB, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 3, του GmbHG, ο διαχειριστής πρέπει επίσης να διαβεβαιώσει ότι ενημερώθηκε από συμβολαιογράφο, εκπρόσωπο αντίστοιχου νομικού επαγγέλματος ή προξενικό υπάλληλο σχετικά με την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να προσκομίσει σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο δικαστήριο.

19. Το αιτούν δικαστήριο εξηγεί ότι η υποχρέωση παροχής τέτοιας διαβεβαίωσης έχει ως σκοπό να καταστήσει πιο ευέλικτη τη διαδικασία εγγραφής και ελέγχου για το αρμόδιο για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστηρίου. Το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι το αρμόδιο για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστήριο μπορεί, κατ' αρχήν, να ζητήσει, χωρίς περιορισμούς, όλα τα σχετικά στοιχεία. Το άρθρο 53, παράγραφος 2, του BZRG θέτει την πρόσθετη προϋπόθεση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει ενημερωθεί σχετικά με την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να παράσχει όλα τα σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο δικαστήριο. Σε περίπτωση που δεν έχει ενημερωθεί συναφώς, θα είχε το δικαίωμα σε ορισμένες περιπτώσεις να δηλώσει ότι δεν του έχουν επιβληθεί ποινικές κυρώσεις. Αντιθέτως, οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το γερμανικό δίκαιο ουδόλως θίγουν την οργανική θέση αυτή καθεαυτήν που κατέχει ο διαχειριστής βάσει του ισχύοντος στην περίπτωσή του αλλοδαπού δικαίου εταιριών, αλλά του απαγορεύουν να ζητήσει, ως όργανο της εν λόγω εταιρίας, την εγγραφή υποκαταστήματος στη Γερμανία.

20. Περαιτέρω, η πληρεξούσια δικηγόρος της All in One Star δήλωσε, κατά την ένδικη διαδικασία, ότι, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 3, του GmbHG, είχε ενημερώσει τον διαχειριστή της All in One Star, πριν την εκ μέρους του υποβολή της αίτησης εγγραφής του υποκαταστήματος, σχετικά με την υποχρέωσή του να προσκομίσει όλα τα σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστήριο. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η εν λόγω δήλωση πρέπει να προέρχεται από τον ίδιο τον δεόντως ενημερωμένο διαχειριστή και να περιέχεται σε νομίμως επικυρωμένο έγγραφο.

21. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, εάν η υποχρέωση προσκόμισης διαβεβαίωσης κατά το άρθρο 13g, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, του HGB, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 3, του GmbHG, ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2017/1132, θα ήταν αντίθετη προς την οδηγία αυτή. Εντούτοις, το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά τη θέσπιση των εν λόγω διατάξεων του εθνικού δικαίου, ο Γερμανός νομοθέτης θεώρησε ότι αυτές

δεν ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 89/666/ΕΟΚ[5], η οποία ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο.

22. Εάν η εν λόγω υποχρέωση προσκόμισης διαβεβαίωσης δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2017/1132, τίθεται το ζήτημα της συμβατότητάς της με το πρωτογενές δίκαιο και, ειδικότερα, με την ελευθερία εγκατάστασης, η οποία κατοχυρώνεται στα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κυρίως εάν η εν λόγω υποχρέωση βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκει. Αφενός, στον βαθμό που η ίδια υποχρέωση εκτείνεται και στις αλλοδαπές εταιρίες, των οποίων οι διαχειριστές είναι αλλοδαποί, δεν είναι δυνατό να αναμένεται από τις εταιρίες αυτές να διαθέτουν εις βάθος γνώση των διατάξεων του γερμανικού δικαίου σχετικά με τα κωλύματα διορισμού των διαχειριστών εταιριών. Είναι, συνεπώς, ιδιαιτέρως δυσχερής για τους εν λόγω αλλοδαπούς διαχειριστές η προσκόμιση αληθούς διαβεβαίωσης. Αφετέρου, ελλείψει συγκεκριμένων ενδείξεων που να αποκλείουν τη δυνατότητα ενός προσώπου να διοριστεί διαχειριστής, η επίμαχη υποχρέωση αποσκοπεί μόνο στην αποτροπή τυχόν καταχρήσεων της ελευθερίας εγκατάστασης και απατών εκ μέρους εκπροσώπων της εταιρίας οι οποίοι είναι ακατάλληλοι υπό το πρίσμα του εθνικού δικαίου.

23. Υπό τις συνθήκες αυτές το Bundesgerichtshof (Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντίκειται στο άρθρο 30 της οδηγίας 2017/1132 εθνική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία για την εγγραφή στο εμπορικό μητρώο υποκαταστήματος εταιρίας περιορισμένης ευθύνης εδρεύουσας σε άλλο κράτος μέλος απαιτείται δήλωση του ύψους του εταιρικού κεφαλαίου ή άλλης συγκρίσιμης αξίας κεφαλαίου;

2) α) Αντίκειται στο άρθρο 30 της οδηγίας 2017/1132 εθνική ρύθμιση κατά την οποία ο διαχειριστής εταιρίας πρέπει να διαβεβαιώσει κατά την αίτηση εγγραφής στο εμπορικό μητρώο υποκαταστήματος εταιρίας περιορισμένης ευθύνης εδρεύουσας σε άλλο κράτος μέλος ότι δεν συντρέχει στο πρόσωπό του κώλυμα διορισμού κατά το εθνικό δίκαιο –υπό τη μορφή δικαστικής ή διοικητικής απαγόρευσης άσκησης επαγγέλματος ή εμπορικών δραστηριοτήτων που αντιστοιχούν εν όλω ή εν μέρει προς τον καταστατικό σκοπό της εταιρίας, ή υπό τη μορφή τελεσίδικης καταδίκης λόγω συγκεκριμένων αξιόποινων πράξεων– και ότι έχει ενημερωθεί από συμβολαιογράφο, εκπρόσωπο αντίστοιχου νομικού επαγγέλματος ή προξενικό υπάλληλο για την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να παράσχει όλα τα σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο δικαστήριο;

β) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο δεύτερο ερώτημα, στοιχείο α′:

Αντίκειται στα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ εθνική ρύθμιση κατά την οποία ο διαχειριστής εταιρίας πρέπει να παράσχει την ως άνω διαβεβαίωση κατά την αίτηση εγγραφής στο εμπορικό μητρώο υποκαταστήματος εταιρίας περιορισμένης ευθύνης εδρεύουσας σε άλλο κράτος μέλος;»

[5] Ενδέκατη οδηγία του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με τη δημοσιότητα των υποκαταστημάτων που έχουν συσταθεί σε ένα κράτος μέλος από ορισμένες μορφές εταιρειών που διέπονται από το δίκαιο άλλου κράτους (ΕΕ 1989, L 395, σ. 36).

24. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η All in One Star, η Γερμανική Κυβέρνηση καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι ως άνω μετέχοντες στην παρούσα διαδικασία απάντησαν επίσης εγγράφως στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου, το οποίο αποφάσισε να αποφανθεί χωρίς διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζήτησης.

IV. Ανάλυση του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

25. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν το άρθρο 30 της οδηγίας 2017/1132 ή τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας, κατά την αίτηση εγγραφής στο εμπορικό μητρώο υποκαταστήματος εταιρίας περιορισμένης ευθύνης η οποία εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος, το πρόσωπο που επιθυμεί να καταχωριστεί ως διαχειριστής του υποκαταστήματος αυτού οφείλει να διαβεβαιώσει, αφενός, ότι δεν συντρέχει, στο πρόσωπό του, κανένα προβλεπόμενο από το εθνικό δίκαιο κώλυμα διορισμού του ως διαχειριστή και, αφετέρου, ότι έχει ενημερωθεί από συμβολαιογράφο, εκπρόσωπο αντίστοιχου νομικού επαγγέλματος ή προξενικό υπάλληλο σχετικά με την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να προσκομίσει όλα τα σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστήριο.

26. Επισημαίνεται ότι το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα έχει δύο σκέλη: το πρώτο αφορά την εκτίμηση των υποχρεώσεων τις οποίες επιβάλλει το γερμανικό δίκαιο υπό το πρίσμα της οδηγίας 2017/1132 και, το δεύτερο, την εκτίμηση των υποχρεώσεων αυτών υπό το πρίσμα των άρθρων 49 και 54 ΣΛΕΕ.

27. Στο πλαίσιο αυτό, από τη διατύπωση της αίτησης προδικαστικής απόφασης θα μπορούσε να συναχθεί ότι το δεύτερο σκέλος του δεύτερου ερωτήματος τίθεται μόνο σε περίπτωση που δοθεί αρνητική απάντηση στο πρώτο σκέλος του ερωτήματος αυτού. Εντούτοις, όπως προκύπτει από το σκεπτικό της εν λόγω αίτησης προδικαστικής απόφασης, το δεύτερο σκέλος υποβάλλεται σε περίπτωση που οι υποχρεώσεις αυτές δεν εμπίπτουν στην οδηγία 2017/1132. Συγκεκριμένα, οι εθνικές διατάξεις που ρυθμίζουν ζητήματα τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής μιας οδηγίας πρέπει να εξετάζονται με γνώμονα την οδηγία αυτή, ενώ αυτές που διέπουν τα μη εμπίπτοντα στο πεδίο αυτό ζητήματα πρέπει να εξετάζονται υπό το πρίσμα του πρωτογενούς δικαίου[6].

28. Κατόπιν των ανωτέρω, αφού πρώτα εξετάσω το παραδεκτό του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος (κατωτέρω μέρος Α), θα αναλύσω τα δύο σκέλη του ερωτήματος αυτού με τη σειρά που τα έχει θέσει το αιτούν δικαστήριο (κατωτέρω μέρη Β και Γ).

A. Επί του παραδεκτού

29. Μολονότι το παραδεκτό των προδικαστικών ερωτημάτων δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους, κρίνω σκόπιμο να εξετάσω το συγκεκριμένο ζήτημα ως προς το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

30. Από τη διατύπωση του εν λόγω δεύτερου ερωτήματος συνάγεται ότι αυτό αφορά δύο υποχρεώσεις –και δύο διαβεβαιώσεις που πρέπει να προσκομιστούν για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών– οι οποίες ισχύουν σε περίπτωση που εταιρία κράτους μέλους επιδιώκει να ιδρύσει υποκατάστημα σε άλλο κράτος μέλος. Η πρώτη υποχρέωση συνίσταται στην παροχή

[6] Βλ. απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Inspire Art (C-167/01, EU:C:2003:512, σκέψη 73).

διαβεβαίωσης ότι δεν συντρέχουν, όσον αφορά τον διαχειριστή της εταιρίας αυτής, τα προβλεπόμενα από το γερμανικό δίκαιο κωλύματα διορισμού του και, η δεύτερη, στην παροχή διαβεβαίωσης ότι ο διαχειριστής αυτός ενημερώθηκε από συμβολαιογράφο, εκπρόσωπο αντίστοιχου νομικού επαγγέλματος ή προξενικό υπάλληλο σχετικά με την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να προσκομίσει όλα τα σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστήριο.

31. Από το σκεπτικό της αίτησης προδικαστικής απόφασης προκύπτει ότι, στο πλαίσιο της αίτησης εγγραφής του υποκαταστήματος, ο διαχειριστής της All in One Star προσκόμισε διαβεβαίωση για τη μη συνδρομή νομικών κωλυμάτων ως προς τον διορισμό του. Αντιθέτως, ο εν λόγω διαχειριστής δεν διαβεβαίωσε ότι είχε ενημερωθεί σχετικά με την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να προσκομίσει όλα τα σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστήριο.

32. Επομένως, το παραδεκτό του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος μπορεί να εγείρει αμφιβολίες στον βαθμό που το ερώτημα αυτό αφορά την πρώτη υποχρέωση. Τούτου δοθέντος, χωρίς να ερμηνευθεί το εθνικό δίκαιο, δεν είναι δυνατόν να καθοριστεί εάν, ελλείψει διαβεβαίωσης σχετικής με την εκπλήρωση της δεύτερης υποχρέωσης, μπορεί να γίνει δεκτό ότι η πρώτη υποχρέωση εκπληρώθηκε ορθώς στο πλαίσιο της υπόθεσης της κύριας δίκης.

33. Εν πάση περιπτώσει, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εναπόκειται αποκλειστικώς στον εθνικό δικαστή, ο οποίος έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της δικαστικής απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα της προδικαστικής απόφασης για την έκδοση της δικής του απόφασης όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο[7]. Συνεπώς, προτείνω να γίνει δεκτό ότι το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα είναι παραδεκτό.

Β. Η εθνική ρύθμιση υπό το πρίσμα της οδηγίας 2017/1132

34. Με το πρώτο σκέλος του δεύτερου ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η οδηγία 2017/1132 αντιτίθεται στην επιβολή των δύο αυτών υποχρεώσεων που προβλέπονται όταν εταιρία κράτους μέλους επιδιώκει να ιδρύσει υποκατάστημα στη Γερμανία. Όπως διευκρίνισα στο σημείο 27 των παρουσών προτάσεων, για την αξιολόγηση των υποχρεώσεων αυτών υπό το πρίσμα της οδηγίας 2017/1132 πρέπει να διευκρινιστεί προηγουμένως εάν οι υποχρεώσεις αυτές εμπίπτουν στην εν λόγω οδηγία. Στο πλαίσιο αυτό, πριν εξεταστεί το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2017/1132, πρέπει να προσδιοριστεί εάν η οδηγία αυτή έχει εφαρμογή ratione temporis στην υπόθεση της κύριας δίκης.

1. Επί του πεδίου εφαρμογής ratione temporis

35. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η αναιρεσείουσα καταχωρίστηκε το 2013 στο Ηνωμένο Βασίλειο και το 2014 ζήτησε την εγγραφή υποκαταστήματος στο γερμανικό εμπορικό μητρώο. Το εν λόγω δικαστήριο τονίζει ότι η ένδικη διαδικασία κινήθηκε πριν την έναρξη ισχύος της οδηγίας 2017/1132, στις 20 Ιουλίου 2017[8]. Εντούτοις, διευκρινίζει ότι υποχρεούται να εφαρμόσει, στο

[7] Απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, Raiffeisen Bank και BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 και C-699/18, EU:C:2020:537, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[8] Βλ. άρθρο 167 της οδηγίας 2017/1132.

πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας, το δίκαιο που ισχύει κατά την ημερομηνία έκδοσης της απόφασής του και, ειδικότερα, τις διατάξεις περί μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας 2017/1132.

36. Σε αυτό το πνεύμα, απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, η αναιρεσείουσα και η Γερμανική Κυβέρνηση επισημαίνουν, όπως ακριβώς διευκρίνισε το αιτούν δικαστήριο, ότι, κατά τη γερμανική νομολογία, στο πλαίσιο διαδικασίας όπως αυτή της κύριας δίκης, πρέπει να εφαρμόζεται το καθεστώς που ισχύει κατά την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης επί της αίτησης αναίρεσης.

37. Βεβαίως, το Δικαστήριο έχει κρίνει, με την απόφαση I.G.I.[9], ότι, όταν όλα τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης είναι προγενέστερα της ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος της οδηγίας 2017/1132, εφαρμοστέα εν προκειμένω είναι η προγενέστερη οδηγία. Το Δικαστήριο προέβη σε παρόμοια εκτίμηση στην απόφαση Miravitlles Ciurana κ.λπ.[10]. Οι ως άνω εκτιμήσεις υποδηλώνουν ενδεχομένως ότι η οδηγία 2017/1132 δεν έχει εφαρμογή ούτε στην υπόθεση της κύριας δίκης.

38. Ωστόσο, επισημαίνεται, πρώτον, ότι, στις δύο προμνημονευθείσες αποφάσεις επρόκειτο για το καθεστώς που είχε εφαρμογή στα γεγονότα που προηγήθηκαν της άσκησης της σχετικής αγωγής[11]. Εντούτοις, η υπό κρίση υπόθεση αφορά το εφαρμοστέο στην καταχώριση υποκαταστήματος καθεστώς και οι προϋποθέσεις που ισχύουν κατά την εν λόγω καταχώριση είναι αυτές που, κατ' ουσίαν, αποτελούν αντικείμενο της κύριας δίκης. Υπό τις συνθήκες αυτές, λαμβανομένων υπόψη των συγκλινουσών διευκρινίσεων του αιτούντος δικαστηρίου και των διαδίκων όσον αφορά το ισχύον καθεστώς, βάσει του γερμανικού δικαίου, στην αναιρετική διαδικασία, θα εξετάσω το δεύτερο ερώτημα υπό το πρίσμα της οδηγίας 2017/1132.

39. Δεύτερον, όπως ορίζεται στην αιτιολογική σκέψη 1 της οδηγίας 2017/1132, η οδηγία αυτή κωδικοποιεί τις οδηγίες στον τομέα του δικαίου των εταιριών. Η κωδικοποίηση αυτή είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, να αντικατασταθεί το άρθρο 2 της οδηγίας 89/666 από το άρθρο 30 της οδηγίας 2017/1132, χωρίς να τροποποιηθεί το περιεχόμενό του. Το άρθρο 166 της οδηγίας 2017/1132 διευκρινίζει ότι η οδηγία 89/666 καταργείται με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων των κρατών μελών όσον αφορά τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο των οδηγιών περί του δικαίου εταιριών. Επιπλέον, η διάταξη αυτή ορίζει ότι οι αναφορές στις καταργούμενες οδηγίες νοούνται ως αναφορές στην οδηγία 2017/1132.

40. Τέλος, τρίτον, η εκτίμηση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2017/1132 ratione temporis στην κύρια διαδικασία δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση από το γεγονός ότι η οδηγία αυτή έχει εντωμεταξύ υποστεί πολλές τροποποιήσεις από την οδηγία (ΕΕ) 2019/1151[12], τις οποίες οι διάδικοι μνημονεύουν με σκοπό τον προσδιορισμό του περιεχομένου του εφαρμοστέου καθεστώτος βάσει της οδηγίας 2017/1132. Στο πλαίσιο αυτό, η Γερμανική Κυβέρνηση εξηγεί ότι, βάσει του γερμανικού δικαίου, δεν είναι δυνατή η εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης των τροποποιήσεων που υπέστη η οδηγία 2017/1132 από την οδηγία 2019/1151, δεδομένου ότι δεν έχουν εκπνεύσει οι κατά το άρθρο 2 της τελευταίας οδηγίας κρίσιμες προθεσμίες μεταφοράς στην εσωτερική έννομη τάξη. Εξάλλου, παρατηρείται ότι, σε αντίθεση με την οδηγία 2017/1132 η

9 Βλ. απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2020 (C-394/18, EU:C:2020:56, σκέψη 38).

10 Βλ. απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2017 (C-243/16, EU:C:2017:969, σκέψεις 3 και 9).

11 Συγκεκριμένα, η απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2020, I.G.I. (C-394/18, EU:C:2020:56, σκέψη 38), αφορούσε παυλιανή αγωγή ασκηθείσα κατά πράξης διάσπασης, ενώ η απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2017, Miravitlles Ciurana κ.λπ. (C-243/16, EU:C:2017:969, σκέψεις 3 και 9), αφορούσε αγωγή αποζημίωσης στηριζόμενη σε μισθολογική απαίτηση.

12 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1132 όσον αφορά τη χρήση ψηφιακών εργαλείων και διαδικασιών στον τομέα του εταιρικού δικαίου (ΕΕ 2019, L 186, σ. 80).

οποία δεν έθιγε τις υποχρεώσεις των κρατών μελών όσον αφορά τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των προγενέστερων οδηγιών, η οδηγία 2019/1151 ορίζει προθεσμίες μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο όσον αφορά τις τροποποιήσεις τις οποίες εισάγει.

41. Επομένως, εν συνεχεία, πρέπει να εξακριβωθεί εάν η οδηγία 2017/1132 εφαρμόζεται ratione materiae στην υπόθεση της κύριας δίκης.

2. Επί του καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής

42. Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 2017/1132, αυτή καθορίζει κανόνες, μεταξύ άλλων, σχετικά με τις απαιτήσεις δημοσιότητας των υποκαταστημάτων που έχουν συσταθεί σε ένα κράτος μέλος από ορισμένες μορφές εταιριών που διέπονται από το δίκαιο άλλου κράτους[13]. Οι διατάξεις που αφορούν τους κανόνες αυτούς περιλαμβάνονται στον τίτλο I, κεφάλαιο III, τμήμα 2, της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Κανόνες δημοσιότητας που εφαρμόζονται στα υποκαταστήματα εταιριών άλλων κρατών μελών».

43. Στο πλαίσιο αυτό, κατά το άρθρο 29, παράγραφος 1, της οδηγίας 2017/1132, οι πράξεις και τα στοιχεία που αφορούν τα υποκαταστήματα τα οποία έχουν ιδρύσει σε κράτος μέλος εταιρίες που έχουν κάποια από τις μορφές εταιριών που παρατίθενται στο παράρτημα II, οι οποίες διέπονται από το δίκαιο άλλου κράτους μέλους, δημοσιεύονται κατά το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το υποκατάστημα. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, ως private company limited by shares, η αναιρεσείουσα περιλαμβάνεται στις εταιρίες του Ηνωμένου Βασιλείου οι οποίες μνημονεύονται στο παράρτημα II της οδηγίας 2017/1132 (companies incorporated with limited liability). Συνεπώς, κατά την κρίση του αιτούντος δικαστηρίου εν προκειμένω, οι πράξεις και τα στοιχεία που αφορούν υποκατάστημα της προσφεύγουσας διέπονται από τους κανόνες δημοσιότητας του τμήματος 2 της εν λόγω οδηγίας, περιλαμβανομένων των προβλεπομένων στο άρθρο 30 της οδηγίας αυτής.

44. Εντούτοις ανακύπτει το ζήτημα αν οι διαβεβαιώσεις που αφορούν τις προβλεπόμενες από το γερμανικό δίκαιο υποχρεώσεις συνιστούν πράξεις ή στοιχεία που υπόκεινται στην υποχρέωση δημοσιότητας η οποία ορίζεται στα άρθρα 29 επ. της οδηγίας 2017/1132.

α) Οι θέσεις των διαδίκων

45. Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι, κατά το άρθρο 30, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας 2017/1132, ο διορισμός, η λήξη των καθηκόντων, καθώς και τα ατομικά στοιχεία των προσώπων που έχουν την εξουσία να δεσμεύουν την εταιρία πρέπει να δημοσιεύονται κατά την εγγραφή ενός υποκαταστήματος στο εμπορικό μητρώο. Από τη διάταξη αυτή η αναιρεσείουσα συνάγει ότι η οδηγία 2017/1132 ρυθμίζει κατά τρόπο εξαντλητικό τα προσωπικά στοιχεία των διαχειριστών. Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από την αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας αυτής, κατά την οποία η δημοσιότητα θα πρέπει να επιτρέπει στους τρίτους να γνωρίζουν, ιδίως, τα ατομικά στοιχεία των προσώπων που έχουν εξουσία να τη δεσμεύουν.

[13] Επισημαίνεται ότι, τουλάχιστον έως το πέρας της μεταβατικής περιόδου που ορίζεται στη Συμφωνία αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας από την Ένωση, η εν λόγω αποχώρηση δεν θίγει τη δυνατότητα εφαρμογής της οδηγίας 2017/1132 όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης. Στο πλαίσιο της εφαρμογής της οδηγίας αυτής, η αναιρεσείουσα θεωρείται πάντοτε ως εταιρία άλλου κράτους μέλους.

46. Αντιθέτως, όπως ισχυρίζεται η Γερμανική Κυβέρνηση, από το άρθρο 30, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2017/1132, όπως ερμηνεύεται κατ' αντιδιαστολή, προκύπτει ότι η οδηγία αυτή αφορά αποκλειστικά τον διορισμό, τη λήξη των καθηκόντων, καθώς και τα ατομικά στοιχεία του εκπροσώπου της εταιρίας. Περαιτέρω, κατά την άποψη της εν λόγω κυβέρνησης, η υποχρέωση παροχής διαβεβαίωσης ότι ο διαχειριστής έχει δεόντως ενημερωθεί σχετικά με την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να προσκομίσει στο αρμόδιο για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστήριο όλα τα σχετικά στοιχεία αφορά το τμήμα της διαδικασίας του μητρώου των εταιριών το οποίο αφορά την καταχώριση υποκαταστήματος. Η υποχρέωση αυτή προβλέπεται από δικονομικό κανόνα.

47. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή προβάλλει ότι η διαβεβαίωση που πρέπει να προσκομίζεται όσον αφορά την καταλληλότητα του προσώπου του διαχειριστή δεν συνιστά στοιχείο δημοσιότητας των κρίσιμων χαρακτηριστικών ενός υποκαταστήματος, αλλά προϋπόθεση διοικητικής και δικονομικής φύσεως προβλεπόμενη από το γερμανικό δίκαιο εταιριών.

β) Εκτίμηση

48. Προκειμένου να δοθεί λυσιτελής απάντηση στο πρώτο σκέλος του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να διευκρινιστεί το ζήτημα εάν οι επιβαλλόμενες από το γερμανικό δίκαιο υποχρεώσεις συνιστούν υποχρεώσεις δημοσιότητας κατά την έννοια του άρθρου 30 της οδηγίας 2017/1132 ή –όπως υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή– προϋποθέσεις της σύστασης ή της καταχώρισης εταιρίας ή υποκαταστήματος αυτής.

49. Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να αντληθούν χρήσιμα συμπεράσματα από την απόφαση Inspire Art[14].

50. Από την εν λόγω απόφαση συνάγεται ότι, αφενός, διάταξη η οποία προβλέπει τη μνεία στο εμπορικό μητρώο του κράτους υποδοχής της κατοικίας του μοναδικού εταίρου εμπίπτει στο άρθρο 2 της οδηγίας 89/666 και, ως εκ τούτου, και στο άρθρο 30 της οδηγίας 2017/1132. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφαση αυτή, ότι το άρθρο 2 της οδηγίας 89/666 αντιτίθεται σε ρύθμιση η οποία επιβάλλει στο υποκατάστημα εταιρίας συσταθείσας σύμφωνα με εθνική νομοθεσία άλλου κράτους μέλους την ως άνω υποχρέωση, δεδομένου ότι αυτή δεν προβλέπεται από την οδηγία 89/666[15]. Εντούτοις, προκειμένου η οδηγία 89/666 να μπορεί να εμποδίζει μια τέτοια υποχρέωση, πρέπει η εν λόγω υποχρέωση να εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

51. Πράγματι, το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 89/666 προέβλεπε –όπως προβλέπει τώρα το άρθρο 30, παράγραφος 1, στοιχείο ε′, της οδηγίας 2017/1132– ότι η υποχρέωση δημοσιότητας αφορούσε τις πράξεις και τα στοιχεία σχετικά με τον διορισμό, τη λήξη των καθηκόντων, καθώς και τα *ατομικά στοιχεία* των προσώπων που έχουν την εξουσία να δεσμεύουν την εταιρία έναντι τρίτων και να την εκπροσωπούν ενώπιον δικαστηρίου. Στο πλαίσιο αυτό, κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 8 και 16 της οδηγίας 2017/1132, η υποχρέωση δημοσιότητας αποσκοπεί στην προστασία των τρίτων οι οποίοι, μέσω ενός υποκαταστήματος, έρχονται σε επαφή με την εταιρία. Η γνώση της κατοικίας του εκπροσώπου της εταιρίας δεν συμβάλλει, κατ' αρχήν, στην προστασία των εν λόγω τρίτων. Υπό τις συνθήκες αυτές, η σχετική με την κατοικία εκπροσώπου δημοσιότητα, μολονότι αφορά τον εκπρόσωπο και, ως υποχρέωση δημοσιότητας,

[14] Απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 (C-167/01, EU:C:2003:512).

[15] Απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Inspire Art (C-167/01, EU:C:2003:512, σκέψεις 65 και 73).

εμπίπτει στις οδηγίες 89/666 και 2017/1132, δεν προσδιορίζει αφ' εαυτής την ταυτότητα του εκπροσώπου. Επομένως, η εν λόγω υποχρέωση δημοσιότητας δεν μπορεί να εξομοιωθεί με την υποχρέωση δημοσιότητας των «ατομικών στοιχείων» κατά την έννοια των οδηγιών αυτών.

52. Αφετέρου, από την απόφαση Inspire Art [16] προκύπτει ότι, αντιθέτως, η οδηγία 89/666 δεν έχει εφαρμογή στις εθνικές διατάξεις που προβλέπουν ότι η ίδρυση υποκαταστήματος σε κράτος μέλος υποδοχής υπόκειται σε ορισμένους κανόνες οι οποίοι προβλέπονται στο εν λόγω κράτος μέλος ως προς τη σύσταση εταιρίας. Το ίδιο πρέπει να ισχύει και όσον αφορά την οδηγία 2017/1132.

53. Σε περίπτωση που τα συμπεράσματα της απόφασης Inspire Art [17] μεταφερθούν στην υπό κρίση υπόθεση, εγείρονται αμφιβολίες ως προς το εάν η υποχρέωση παροχής διαβεβαίωσης στο πλαίσιο των περιστάσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αποκλεισμό εκπροσώπου εταιρίας μπορεί να εξομοιωθεί με υποχρέωση δημοσιότητας. Πράγματι, όπως προκύπτει από το άρθρο 6, παράγραφος 2, του GmbHG η διαβεβαίωση αυτή αφορά τις περιστάσεις οι οποίες, ιδίως κατά τη σύσταση εταιρίας στη Γερμανία, καθορίζουν κυρίως τη δυνατότητα ενός προσώπου να καταχωριστεί ως διαχειριστής της εταιρίας αυτής. Περαιτέρω, όσον αφορά τη διαβεβαίωση ότι συμβολαιογράφος, εκπρόσωπος αντίστοιχου νομικού επαγγέλματος ή προξενικός υπάλληλος ενημέρωσε τον διαχειριστή για την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να προσκομίσει στοιχεία στο αρμόδιο δικαστήριο, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, ελλείψει της διαβεβαίωσης αυτής, «καμία εγγραφή στο εμπορικό μητρώο [δεν μπορεί να] επέλθει». Σε ορισμένες περιπτώσεις, από την προσκόμιση της εν λόγω διαβεβαίωσης εξαρτάται η δυνατότητα επιβολής ποινικών κυρώσεων σε διαχειριστή. Συνεπώς, το να απαιτείται από διαχειριστή να παράσχει αυτές τις δύο διαβεβαιώσεις μπορεί να συγκριθεί όχι με την επιβολή υποχρεώσεων δημοσιότητας κατά την ίδρυση υποκαταστήματος σε κράτος μέλος, αλλά με την υπαγωγή της ίδρυσης αυτής σε ορισμένους κανόνες που προβλέπονται στο κράτος μέλος αυτό.

54. Εξάλλου, το ότι οι διαβεβαιώσεις σχετικά με τις περιστάσεις που συνδέονται με την ικανότητα ενός προσώπου εκ προοιμίου δεν εμπίπτουν στο αντικείμενο της οδηγίας 2017/1132 επιρρωννύεται επίσης από την οδηγία 2019/1151.

55. Όπως επισημαίνει η Γερμανική Κυβέρνηση, η οδηγία 2019/1151 εισήγαγε, στην οδηγία 2017/1132, διατάξεις σχετικά με τους «αποκλεισμένους διευθυντές». Η Επιτροπή, μνημονεύει, ειδικότερα, το άρθρο 13θ, παράγραφος 2, της οδηγίας 2017/1132, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2019/1151, το οποίο προβλέπει ότι «[τ]α κράτη μέλη μπορούν να απαιτούν από τα πρόσωπα που ζητούν να γίνουν διευθυντές να δηλώνουν εάν γνωρίζουν οποιεσδήποτε περιστάσεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αποκλεισμό στο οικείο κράτος μέλος» και ότι «[τ]α κράτη μέλη μπορούν να απορρίψουν τον διορισμό ως διευθυντή εταιρίας προσώπου το οποίο επί του παρόντος τελεί υπό αποκλεισμό να ενεργεί ως διευθυντής σε άλλο κράτος μέλος».

56. Στο πλαίσιο αυτό, η μοναδική τροποποίηση που επέφερε η οδηγία 2019/1151 στο άρθρο 1 της οδηγίας 2017/1132, το οποίο ορίζει το αντικείμενό της [18], συνίσταται στην εισαγωγή της φράσης κατά την οποία η οδηγία καθορίζει επίσης κανόνες σχετικά με «τους κανόνες για την επιγραμμική [μέσω διαδικτύου] σύσταση εταιριών, την επιγραμμική καταχώριση των υποκαταστημάτων και την επιγραμμική υποβολή πράξεων και στοιχείων από εταιρείες και υποκαταστήματα». Συνεπώς, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι εθνικές διατάξεις σχετικές με τις δηλώσεις των υποψηφίων διευθυντών όσον αφορά τα κωλύματα διορισμού των διαχειριστών εταιριών, τα οποία

16 Απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 (C-167/01, EU:C:2003:512, σκέψεις 65, 73, 101 και 105).

17 Απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003 (C-167/01, EU:C:2003:512).

18 Βλ. σημείο 42 των παρουσών προτάσεών.

μνημονεύονται στο άρθρο 13θ της οδηγίας 2017/1132, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2019/1151, συνιστούν, ως προς τον νομοθέτη της Ένωσης, κανόνες που αφορούν τη σύσταση εταιριών ή την καταχώριση υποκαταστημάτων. Αντιθέτως, για τον εν λόγω νομοθέτη, οι διατάξεις αυτές δεν αφορούν, κατά την αρχική διατύπωση του άρθρου 1 της οδηγίας 2017/1132, «τις απαιτήσεις δημοσιότητας των υποκαταστημάτων που έχουν συσταθεί σε ένα κράτος μέλος από ορισμένες μορφές εταιρειών που διέπονται από το δίκαιο άλλου κράτους».

57. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι υποχρεώσεις που μνημονεύονται στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα δεν εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2017/1132. Δεδομένων των όσων εκτέθηκαν στο σημείο 27 των παρουσών προτάσεων, πρέπει τώρα να εξεταστεί εάν οι υποχρεώσεις αυτές είναι σύμφωνες προς τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ.

Γ. Η εθνική ρύθμιση υπό το πρίσμα της ελευθερίας εγκατάστασης

58. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι βάσει του γερμανικού δικαίου υποχρεώσεις που επιβάλλονται στον διαχειριστή εταιρίας ο οποίος επιδιώκει να ιδρύσει υποκατάστημα σε άλλο κράτος μέλος συνιστούν περιορισμό της ελευθερίας εγκατάστασης.

59. Συναφώς, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, τα εθνικά μέτρα τα οποία ενδέχεται να παρακωλύουν ή να καθιστούν λιγότερο ελκυστική την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών που κατοχυρώνονται από το πρωτογενές δίκαιο πρέπει να πληρούν τέσσερις προϋποθέσεις για να συνάδουν με αυτό. Τα μέτρα αυτά πρέπει, πρώτον, να εφαρμόζονται κατά τρόπο μη εισάγοντα δυσμενείς διακρίσεις, δεύτερον, να δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, τρίτον, να είναι κατάλληλα για την επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού και, τέταρτον, να μη βαίνουν πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρου[19].

60. Το αιτούν δικαστήριο εξηγεί ότι, κατά τον Γερμανό νομοθέτη, οι υποχρεώσεις σχετικά με τις διαβεβαιώσεις που μνημονεύονται στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα δικαιολογούνται από την επιτακτική ανάγκη προστασίας του εμπορίου έναντι εκπροσώπων μιας εταιρίας οι οποίοι είναι ακατάλληλοι. Σκοπός είναι η αποτροπή του ενδεχομένου πρόσωπα ακατάλληλα βάσει του γερμανικού δικαίου να καταχωρίσουν υποκατάστημα στη Γερμανία, ως εκπρόσωποι αλλοδαπής εταιρίας, και, ως εκ τούτου, να παρακάμψουν τα ισχύοντα στο κράτος μέλος αυτό κωλύματα διορισμού των διαχειριστών εταιριών. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι οι υποχρεώσεις αυτές ανταποκρίνονται σε επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, δηλαδή την προστασία των πιστωτών και την εντιμότητα των συναλλαγών έναντι ακατάλληλων εκπροσώπων εταιρίας.

61. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι επίμαχες υποχρεώσεις υπερβαίνουν το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη των προαναφερόμενων σκοπών, καθόσον οι διαχειριστές της αλλοδαπής εταιρίας υπέχουν υποχρέωση δήλωσης η οποία συνοδεύεται με ποινικές κυρώσεις. Δεν μπορεί να απαιτηθεί όμως από τους αλλοδαπούς διαχειριστές να διαθέτουν εις βάθος γνώση του εσωτερικού δικαίου που διέπει τα κωλύματα διορισμού τους.

62. Περαιτέρω, σκοπός των απαιτήσεων αυτών είναι να διασφαλιστεί προληπτικώς ότι τα προβλεπόμενα από το γερμανικό δίκαιο κωλύματα διορισμού δεν θα παρακάμπτονται με την ίδρυση υποκαταστήματος. Πρόκειται για την αποτροπή ενδεχόμενων καταχρήσεων της

[19] Απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Inspire Art (C-167/01, EU:C:2003:512, σκέψη 133).

ελευθερίας εγκατάστασης και απατών στις οποίες θα μπορούσαν να προβούν ακατάλληλοι υπό το πρίσμα του δικαίου αυτού εκπρόσωποι της εταιρίας. Εντούτοις, υπό το πρίσμα της απόφασης Centros [20], τούτο δεν μπορεί να δικαιολογήσει άρνηση εγγραφής του υποκαταστήματος.

1. Οι θέσεις των διαδίκων

63. Όλοι οι μετέχοντες στη διαδικασία αναγνωρίζουν ότι οι μνημονευόμενες στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα υποχρεώσεις συνιστούν, υπό το πρίσμα των άρθρων 49 και 54 ΣΛΕΕ, περιορισμό της ελευθερίας εγκατάστασης, πράγμα το οποίο δέχεται και η αναιρεσείουσα για την περίπτωση που οι υποχρεώσεις αυτές δεν εμπίπτουν στην οδηγία 2017/1132.

64. Η αναιρεσείουσα συντάσσεται με την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου και επισημαίνει ότι εν προκειμένω πρόκειται για περιορισμό της ελευθερίας εγκατάστασης ο οποίος υπερβαίνει το αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών του μέτρο. Συναφώς, η Επιτροπή προβάλλει ότι οι επίμαχες διαβεβαιώσεις απαιτούνται ενώ ο διαχειριστής έχει ήδη διοριστεί νομίμως ως διαχειριστής εταιρίας σε άλλο κράτος μέλος. Επομένως, ο διαχειριστής αυτός οφείλει να προσκομίσει για δεύτερη φορά διαβεβαιώσεις σχετικά με τη δυνατότητά του να διοριστεί διαχειριστής. Τούτο αντιβαίνει στην αρχή της αναλογικότητας, η οποία έχει ως σκοπό να αποτρέψει το ενδεχόμενο επανάληψης των διατυπώσεων, δηλαδή την εκ νέου εκτέλεση διατυπώσεων που έχουν διεκπεραιωθεί σε άλλο κράτος μέλος.

65. Αντιθέτως, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ δεν αντιτίθενται στην επίμαχη υποχρέωση, η οποία δικαιολογείται από επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος, δηλαδή εκείνον της προστασίας της εντιμότητας των συναλλαγών. Ειδικότερα, η επίμαχη υποχρέωση δεν εισάγει διάκριση, παρέχει τη δυνατότητα να επιτευχθεί καταλλήλως ο επιδιωκόμενος σκοπός και είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας. Η έρευνα από το ίδιο το γερμανικό δικαστήριο που είναι αρμόδιο για την τήρηση του εμπορικού μητρώου όσον αφορά την ενδεχόμενη συνδρομή λόγων ακαταλληλότητας δεν διασφαλίζει επαρκώς την επίτευξη του σκοπού αυτού. Η έρευνα αυτή είναι εφικτή μόνον όταν υφίσταται ένα σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των μητρώων των κρατών μελών, σύστημα το οποίο προβλέφθηκε για πρώτη φορά στο άρθρο 13θ της οδηγίας 2017/1132, το οποίο εισήγαγε η οδηγία 2019/1151. Η υποχρέωση παροχής της διαβεβαίωσης του άρθρου 8 του GmbHG είναι εξάλλου κατάλληλη, δεδομένου ότι έχει ως σκοπό να διασφαλιστεί προληπτικώς ότι οι βάσει του εθνικού δικαίου λόγοι ακαταλληλότητας δεν θα παρακάμπτονται μέσω της ίδρυσης υποκαταστήματος εταιριών με έδρα σε άλλο κράτος μέλος.

2. Εκτίμηση

α) Η εφαρμογή των κωλυμάτων διορισμού διαχειριστών εταιριών στα υποκαταστήματα εταιριών με έδρα σε άλλα κράτη μέλη

66. Επισημαίνεται κατ' αρχάς ότι οι μνημονευόμενες στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα υποχρεώσεις επιβάλλονται, προληπτικώς και γενικώς, στις συσταθείσες βάσει δικαίου άλλου κράτους μέλους εταιρίες και στους διαχειριστές των εταιριών αυτών, ακόμη και στην περίπτωση που αυτοί έχουν καταχωριστεί ως διαχειριστές των ως άνω εταιριών στο κράτος μέλος εγκατάστασης. Επομένως, η επιβολή των υποχρεώσεων αυτών στους διαχειριστές των

[20] Απόφαση της 9ης Μαρτίου 1999, Centros (C-212/97, EU:C:1999:126, σκέψη 38).

εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη εταιριών στηρίζεται στην παραδοχή ότι τα κωλύματα διορισμού των διαχειριστών εταιριών, τα οποία προβλέπονται στη γερμανική νομοθεσία, εφαρμόζονται στους διαχειριστές αυτούς [21].

67. Λαμβανομένων υπόψη των εκτιμήσεων που εκτέθηκαν στο σημείο 56 των παρουσών προτάσεων, τα κωλύματα αυτά, για τον νομοθέτη της Ένωσης, συνδέονται με τις προϋποθέσεις σύστασης των εταιριών ή, ενδεχομένως, καταχώρισης των υποκαταστημάτων τους.

68. Οι εταιρίες που μνημονεύονται στο άρθρο 54 ΣΛΕΕ δικαιούνται να ασκούν τη δραστηριότητά τους εντός άλλου κράτους μέλους, μεταξύ άλλων μέσω υποκαταστήματος, ενώ ο τόπος της έδρας τους, της κεντρικής τους διοικήσεως ή της κύριας εγκαταστάσεώς τους χρησιμεύει για τον προσδιορισμό της σύνδεσής τους με την έννομη τάξη ενός κράτους μέλους [22]. Η ελευθερία εγκατάστασης των εταιριών αυτών περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την ίδρυση και τη διαχείριση των εν λόγω εταιριών υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους εγκατάστασης για τις ημεδαπές εταιρίες. Συναφώς, επισημαίνεται ότι η εφαρμογή των προβλεπόμενων από το γερμανικό δίκαιο κωλυμάτων διορισμού των διαχειριστών εταιριών δεν φαίνεται να στηρίζεται στην εκτίμηση ότι η εγκατάσταση υποκαταστήματος στη Γερμανία συνεπάγεται ότι μια εταιρία συνδέεται εξ ολοκλήρου με την έννομη τάξη του κράτους μέλους αυτού [23].

69. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι, βεβαίως, αληθές ότι η επιβολή πρόσθετων προϋποθέσεων ως προς την καταχώριση υποκαταστήματος υπό τη μορφή των κωλυμάτων αυτών στο πλαίσιο του δικαίου κράτους μέλους άλλου από εκείνο του κράτους μέλους εγκατάστασης της εταιρίας, με το οποίο συνδέεται η εταιρία αυτή, δεν ισοδυναμεί με αυτή καθεαυτήν άρνηση της εν λόγω ελευθερίας [24]. Ωστόσο, τούτο καθιστά, τουλάχιστον, δυσχερέστερη μια καταχώριση και, συνεπώς, συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκατάστασης [25].

70. Είναι επίσης αληθές ότι οι επίμαχες προϋποθέσεις αφορούν όχι την εταιρία αυτή καθεαυτήν αλλά την ικανότητα του προσώπου του διαχειριστή εταιρίας. Ωστόσο, η μη τήρηση των εν λόγω προϋποθέσεων συνεπάγεται την άρνηση εγγραφής ενός υποκαταστήματος της εταιρίας αυτής.

[21] Στο πλαίσιο αυτό, απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι μνημονευόμενες στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα υποχρεώσεις έχουν ως αποτέλεσμα να καταστήσουν τις σχετικές με τον αποκλεισμό των διευθυντών διατάξεις του γερμανικού δικαίου εφαρμοστέες στους διευθυντές εταιριών που έχουν καταχωριστεί σε άλλα κράτη μέλη και επιθυμούν να ιδρύσουν υποκατάστημα στη Γερμανία. Περαιτέρω, παραπέμποντας στα έγγραφα που είχαν προσκομιστεί κατά τη νομοθετική διαδικασία, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι «εν προκειμένω, μοναδικός σκοπός είναι να αποτραπεί το ενδεχόμενο πρόσωπα ακατάλληλα βάσει του γερμανικού δικαίου –για παράδειγμα, πρόσωπα τα οποία δεν μπορούν να διοριστούν διαχειριστές εταιρίας περιορισμένης ευθύνης– να καταχωρίσουν, ως εκπρόσωποι αλλοδαπής εταιρίας, ένα υποκατάστημα στη Γερμανία».

[22] Βλ. απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Inspire Art (C-167/01, EU:C:2003:512, σκέψη 97 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[23] Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι μνημονευόμενες στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα υποχρεώσεις επιβάλλονται και στις «αλλοδαπές εταιρίες με αλλοδαπά διευθυντικά στελέχη, συσταθείσες στην αλλοδαπή, οι οποίες έχουν πράγματι εκεί την κύρια εγκατάστασή τους». Επί του ζητήματος αυτού, βλ. Avout, L., «L'entreprise et les conflits internationaux de lois», *Recueil des cours de l'Académie de La Haye*, τόμος 397, 2019, σ. 264.

[24] Βλ., a contrario, όσον αφορά το δικαίωμα κράτους μέλους, σε περίπτωση που εταιρία συσταθείσα σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου η εταιρία αυτή έχει την καταστατική της έδρα, θεωρείται ότι έχει μεταφέρει την πραγματική έδρα της στο πρώτο κράτος, να αρνηθεί να αναγνωρίσει την ικανότητα δικαίου της εταιρίας αυτής, απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2002, Überseering (C-208/00, EU:C:2002:632, σκέψη 93). Βλ. επίσης, κατ' αναλογίαν, προτάσεις μου στην υπόθεση McCarthy κ.λπ. (C-202/13, EU:C:2014:345, σημεία 138 και 139).

[25] Πρβλ., όσον αφορά την εφαρμογή των κωλυμάτων διορισμού ως προς τα υποκαταστήματα των εγκατεστημένων σε άλλο κράτος μέλος εταιριών, Ebke, W. F., «The "Real Seat" Doctrine in the Conflict of Corporate Laws», *The International Lawyer*, τόμος 36, 2002, σ. 1031, υποσημείωση 112, Gerner-Beuerle, C., Mucciarelli, F., Schuster, E., και Siems, M., «Study on the Law Applicable to Companies. Final Report», Publications Office of the European Union, 2016, Λουξεμβούργο, σ. 139, Sørensen, K. E., «Branches of Companies in the EU: Balancing the Eleventh Company Law Directive, National Company Law and the Right of Establishment», *European Company and Financial Law Review*, τόμος 11(1), 2014, σ. 83, και Tridimas, T., «Abuse of Rights in the EU Law: Some Reflections with Particular Reference to Financial Law», σε De la Feria, R., και Vogenauer, S. (επιμ.), *Prohibition of Abuse of Law: A New General Principle of EU Law*?, Hart Publishing, Οξφόρδη - Πόρτλαντ, 2011, σ. 178.

Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα κωλύματα διορισμού των διαχειριστών εταιριών του γερμανικού δικαίου δεν έχουν εφαρμογή στο πλαίσιο της δραστηριότητας των εταιριών αυτής καθεαυτήν, αλλά, αντιθέτως, αφορούν τη σύσταση εταιρίας ή τη μετεγκατάστασή της σε άλλο κράτος μέλος [26].

71. Εξάλλου, με την απόφαση Segers [27], το Δικαστήριο έκρινε ότι διάκριση όσον αφορά την ασφαλιστική κάλυψη διευθυντή ανάλογα με τον τόπο της καταστατικής έδρας της εταιρίας την οποία διευθύνει περιορίζει έμμεσα την ελευθερία των εταιριών άλλου κράτους μέλους να εγκατασταθούν, μέσω πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιριών, στο οικείο κράτος μέλος. Κατά μείζονα λόγο, η επιβολή πρόσθετων προϋποθέσεων υπό τη μορφή κωλυμάτων διορισμού των διαχειριστών εταιριών περιορίζει επίσης την ελευθερία αυτή.

72. Στο πλαίσιο αυτό, κράτος μέλος στο οποίο ζητείται η καταχώριση υποκαταστήματος μπορεί να λαμβάνει μέτρα προκειμένου να αποτρέψει το ενδεχόμενο ορισμένοι από τους υπηκόους του να αποφεύγουν καταχρηστικώς την υπαγωγή τους στην εθνική τους νομοθεσία, εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες που τους παρέχει η Συνθήκη [28]. Συνεπώς, πρέπει να διευκρινιστεί το ζήτημα εάν η εφαρμογή, όσον αφορά τα υποκαταστήματα εταιριών εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη, κωλυμάτων διορισμού των διαχειριστών εταιριών τα οποία ισχύουν στο κράτος μέλος αυτό μπορεί να δικαιολογηθεί υπό το πρίσμα του σκοπού αυτού.

β) Επί της καταπολέμησης της καταχρηστικής άσκησης της ελευθερίας εγκατάστασης

73. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η έννοια της «κατάχρησης δικαιώματος» είναι αυτοτελής έννοια του δικαίου της Ένωσης κατά την οποία «[η] διαπίστωση ότι πρόκειται για πρακτική που συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση προϋποθέτει, πρώτον, τη συνδρομή ενός συνόλου αντικειμενικών περιστάσεων από τις οποίες να προκύπτει ότι, παρά την τυπική τήρηση των προϋποθέσεων που θέτει η ρύθμιση [της Ένωσης], δεν επιτεύχθηκε ο επιδιωκόμενος με τη ρύθμιση αυτή σκοπός. Δεύτερον, η διαπίστωση αυτή προϋποθέτει την ύπαρξη ενός υποκειμενικού στοιχείου, το οποίο συνίσταται στη βούληση του ενδιαφερόμενου να αποκομίσει όφελος που απορρέει από τη ρύθμιση [της Ένωσης] δημιουργώντας τεχνητά τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για την παροχή του οφέλους αυτού» [29].

74. Στο πλαίσιο της συνεκτίμησης των σκοπών τους οποίους επιδιώκουν οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης τις οποίες ιδιώτης διάδικος δεν μπορεί να επικαλεστεί καταχρηστικώς ή δολίως, το Δικαστήριο φάνηκε να διακρίνει, με την απόφαση Centros [30], όσον αφορά τις εθνικές διατάξεις των οποίων την εφαρμογή επιδιώκουν να αποφύγουν οι ενδιαφερόμενοι, μεταξύ, αφενός, των κανόνων που διέπουν τη σύσταση εταιριών και, αφετέρου, των κανόνων που αφορούν την άσκηση ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Συναφώς, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι επίμαχες εθνικές διατάξεις ενέπιπταν εξ ολοκλήρου στην πρώτη κατηγορία κανόνων και, υπό τις περιστάσεις της σχετικής υπόθεσης, η εφαρμογή τους δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί από την καταπολέμηση της καταχρηστικής άσκησης της ελευθερίας εγκατάστασης. Ως εκ τούτου, η

[26] Βλ., a contrario, απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2015, Kornhaas (C-594/14, EU:C:2015:806, σκέψη 28). Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι η εφαρμογή εθνικής διάταξης η οποία ουδόλως αφορούσε τη σύσταση εταιρίας σε συγκεκριμένο κράτος μέλος ή τη μετεγκατάστασή της σε άλλο κράτος μέλος και η οποία, αντιθέτως, είχε εφαρμογή στο πλαίσιο της δραστηριότητας της εταιρίας αυτής δεν μπορούσε να θίξει την ελευθερία εγκατάστασης.

[27] Απόφαση της 10ης Ιουλίου 1986 (79/85, EU:C:1986:308, σκέψη 15).

[28] Πρβλ. απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2017, Polbud – Wykonawstwo (C-106/16, EU:C:2017:804, σκέψη 39).

[29] Βλ. απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2000, Emsland-Stärke (C-110/99, EU:C:2000:695, σκέψεις 52 και 53).

[30] Βλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 1999, Centros (C-212/97, EU:C:1999:126, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

θεωρία συνήγαγε ότι η επίκληση της κατάχρησης ενδέχεται να είναι ευχερέστερη στις περιπτώσεις που επιδιώκεται η αποφυγή της εφαρμογής των κανόνων που διέπουν την άσκηση ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων [31].

75. Ωστόσο, τα προβλεπόμενα από το γερμανικό δίκαιο κωλύματα διορισμού των διαχειριστών εταιριών έχουν εφαρμογή σε κάθε επαγγελματική δραστηριότητα που ασκείται μέσω υποκαταστήματος και συνδέονται, υπό το πρίσμα των τροποποιήσεων που εισήγαγε η οδηγία 2019/1151, με τις προϋποθέσεις που αφορούν τη σύσταση των εταιριών ή την καταχώριση των υποκαταστημάτων [32].

76. Εξάλλου, από τη νομολογία προκύπτει ότι η ύπαρξη κατάχρησης ή απάτης δεν μπορεί να τεκμαίρεται κατά τρόπο συστηματικό και γενικευμένο. Συγκεκριμένα, η μη αναγνώριση του δικαιώματος στην ελευθερία εγκατάστασης λόγω καταχρηστικής ή απατηλής συμπεριφοράς πρέπει να πραγματοποιείται κατά περίπτωση [33].

77. Στο πλαίσιο αυτό, από κανένα στοιχείο, αντικειμενικό ή υποκειμενικό, δεν μπορεί να συναχθεί ότι, στο πλαίσιο της υπόθεσης της κύριας δίκης, το γεγονός της αίτησης εγγραφής ενός υποκαταστήματος στο εμπορικό μητρώο συνιστά καταχρηστική ή απατηλή συμπεριφορά. Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι δεν είναι βέβαιο, εν προκειμένω, ότι στο πρόσωπο του διαχειριστή συντρέχει κώλυμα διορισμού υπό το πρίσμα του γερμανικού δικαίου και από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι υφίσταται τέτοια απαγόρευση. Συνεπώς, η προληπτική και γενική εφαρμογή των προβλεπομένων από το γερμανικό δίκαιο κωλυμάτων διορισμού των διαχειριστών εταιριών καθώς και η επιβολή των υποχρεώσεων που μνημονεύονται στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα λόγω της ανάγκης καταπολέμησης της καταχρηστικής άσκησης της ελευθερίας εγκατάστασης φαίνεται να στηρίζεται στην παραδοχή ότι κάθε καταχώριση υποκαταστήματος στη Γερμανία πραγματοποιείται με σκοπό την αποφυγή τέτοιων εμποδίων. Υπό το πρίσμα όμως των εκτιμήσεων που διατυπώθηκαν στο προηγούμενο σημείο, τόσο η εφαρμογή των προϋποθέσεων αυτών όσο και η επιβολή των υποχρεώσεων αυτών δεν μπορούν να θεωρηθούν σύμφωνες προς τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ.

78. Ως εκ περισσού, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι μεταρρυθμίσεις τις οποίες εισήγαγε η οδηγία 2019/1151 ως προς τους αποκλεισμένους διευθυντές [34] καταδεικνύουν ότι τα κράτη μέλη διατηρούν την εξουσία, υπό το καθεστώς της οδηγίας αυτής, να ορίζουν την προσωπική καταλληλότητα του εκπροσώπου μιας εταιρίας. Κατά την άποψη της εν λόγω κυβέρνησης, δεν συντρέχει λόγος να στερούνται τα κράτη μέλη τη χρήση του εργαλείου του προληπτικού ελέγχου καταχρηστικών συμπεριφορών.

79. Εντούτοις, οι μεταρρυθμίσεις αυτές –οι οποίες δεν έχουν εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης– δεν θέτουν εν αμφιβόλω τις ανωτέρω εκτιμήσεις των παρουσών προτάσεων.

[31] Πρβλ., Sørensen, K. E., «The fight against letterbox companies in the internal market», *Common Market Law Review*, τόμος 25(1), 2015, σ. 92, και Munari, F., και Terrile, P., «The Centros case and the rise of an EC market for corporate law», σε Ferrarini, G., Hopt, K. J.,και Wymeersch, E. (επιμ.), *Capital Markets in the Age of the Euro: Cross-Border Transactions, Listed Companies and Regulation*, Kluwer Law International, Χάγη-Λονδίνο-Νέα Υόρκη, 2002, σ. 47.

[32] Βλ. σημείο 56 των παρουσών προτάσεων.

[33] Πρβλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 1999, Centros (C-212/97, EU:C:1999:126, σκέψη 25). Βλ., επίσης, Tridimas, T., «Abuse of Rights in the EU Law: Some Reflections with Particular Reference to Financial Law», σε De la Feria, R., και Vogenauer, S. (επιμ.), *Prohibition of Abuse of Law: A New General Principle of EU Law?*, Hart Publishing, Οξφόρδη - Πόρτλαντ, 2011, σ. 178.

[34] Κατά το άρθρο 13θ της οδηγίας 2017/1132, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2019/1151, ως «διευθυντές» νοούνται, τουλάχιστον, τα μνημονευόμενα στο άρθρο 14, σημείο δ', στοιχείο i, της εν λόγω πρώτης οδηγίας πρόσωπα, δηλαδή τα πρόσωπα τα οποία, ως όργανο προβλεπόμενο από τον νόμο ή μέλη του οργάνου αυτού, έχουν την εξουσία να δεσμεύουν την εταιρία έναντι τρίτων και να την εκπροσωπούν ενώπιον δικαστηρίου. Συναφώς, από την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως συνάγεται ότι, σύμφωνα με την ορολογία που χρησιμοποιεί το αιτούν δικαστήριο, «διαχειριστής της εταιρίας» είναι στην πραγματικότητα ο νόμιμος εκπρόσωπος της εταιρίας αυτής. Ως εκ τούτου, αυτός μπορεί να θεωρηθεί ως «διευθυντής» κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων.

80. Βεβαίως, η αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2019/1151 ορίζει ότι σκοπός της οδηγίας αυτής είναι η παροχή των απαραίτητων διασφαλίσεων για την καταπολέμηση των καταχρήσεων και της απάτης. Στο πλαίσιο αυτό, η αιτιολογική σκέψη 23 της οδηγίας αυτής παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να απορρίπτουν τον διορισμό προσώπου ως διευθυντή εταιρίας λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο την προηγούμενη συμπεριφορά του εν λόγω προσώπου στο έδαφός τους, αλλά, όπου αυτό προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο, και πληροφορίες που παρέχονται από άλλα κράτη μέλη. Στο ίδιο πνεύμα, κατά την αιτιολογική σκέψη 24, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία όλων των προσώπων που αλληλεπιδρούν με εταιρίες ή υποκαταστήματα και για να αποτρέπεται οποιαδήποτε δόλια ή καταχρηστική συμπεριφορά, είναι σημαντικό οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να είναι σε θέση να επαληθεύουν κατά πόσο το πρόσωπο που θα διοριστεί ως διευθυντής απαγορεύεται να ασκεί καθήκοντα διευθυντή.

81. Κατά την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου της οδηγίας 2019/1151 [35], το άρθρο 13θ της οδηγίας 2017/1132, όπως τροποποιήθηκε από την εν λόγω πρώτη οδηγία, προβλέπει ένα νομικό πλαίσιο που παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να ζητούν πληροφορίες από άλλα κράτη μέλη σχετικά με αποκλεισθέντες διευθυντές. Οι σχετικές διατάξεις παρέχουν τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να ελέγχουν εάν ένα πρόσωπο που πρόκειται να καταχωριστεί ως διευθυντής στερείται του δικαιώματος να ασκήσει τα καθήκοντα αυτά σε άλλο κράτος μέλος βάσει του εθνικού δικαίου του εν λόγω κράτους μέλους.

82. Ωστόσο, η οδηγία 2019/1151 στηρίζεται στην παραδοχή ότι, εντός αυτού του νομικού πλαισίου, η συστηματική και γενικευμένη πρόληψη της καταχρηστικής ή απατηλής συμπεριφοράς η οποία συνίσταται στη σύσταση εταιρίας σε άλλο κράτος μέλος με σκοπό την απαλλαγή από απαγόρευση άσκησης των καθηκόντων του διευθυντή, μπορεί να εφαρμοστεί στο κράτος μέλος εγκατάστασης της εταιρίας. Ένα κράτος μέλος μπορεί να αρνηθεί, στο πλαίσιο αυτό, βάσει του άρθρου 13θ, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2017/1132, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2019/1151, τον διορισμό προσώπου ως διευθυντή εταιρίας, εάν το εν λόγω πρόσωπο στερείται του δικαιώματος να ενεργεί υπό την ιδιότητα αυτή σε άλλο κράτος μέλος.

83. Το συμπέρασμα αυτό επιρρωννύεται από την εξέταση άλλων διατάξεων τις οποίες εισήγαγε η οδηγία 2019/1151.

84. Όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, κατά το άρθρο 13ζ, παράγραφος 3, στοιχείο στ', της οδηγίας 2017/1132, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2019/1151, οι λεπτομερείς κανόνες της μέσω διαδικτύου σύστασης εταιριών τους οποίους οφείλουν να ορίσουν τα κράτη μέλη περιλαμβάνουν τους κανόνες σχετικά με «τις διαδικασίες για τον έλεγχο του διορισμού των διευθυντών». Το άρθρο 28α της οδηγίας αυτής περιέχει παρόμοιες διατάξεις, οι οποίες αφορούν τη μέσω διαδικτύου καταχώριση υποκαταστημάτων. Ωστόσο, η περιλαμβανόμενη στο άρθρο 28α, παράγραφος 3, της εν λόγω οδηγίας απαρίθμηση των τομέων για τους οποίους τα κράτη μέλη οφείλουν να ορίσουν τους εν λόγω λεπτομερείς κανόνες, μολονότι είναι ανάλογη με εκείνη του άρθρου 13ζ, δεν παραπέμπει στις διαδικασίες ελέγχου των διευθυντών.

85. Πρέπει εξάλλου να εξεταστεί εάν ένας περιορισμός της ελευθερίας εγκατάστασης ο οποίος απορρέει από την εφαρμογή των προβλεπομένων στο γερμανικό δίκαιο κωλυμάτων διορισμού των διαχειριστών εταιριών δύναται να δικαιολογηθεί από άλλους λόγους τους οποίους μνημονεύουν τόσο το αιτούν δικαστήριο όσο και η Γερμανική Κυβέρνηση, δηλαδή την προστασία των πιστωτών και της εντιμότητας των εμπορικών συναλλαγών.

[35] Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2017/1132 όσον αφορά τη χρήση ψηφιακών εργαλείων και διαδικασιών στον τομέα του εταιρικού δικαίου, COM(2018) 239 τελικό, σ. 15.

γ) Επί της προστασίας των πιστωτών και της εντιμότητας των εμπορικών συναλλαγών

86. Μολονότι η προστασία των πιστωτών και της εντιμότητας των εμπορικών συναλλαγών συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος[36], τα μέτρα που δικαιολογούνται από τον λόγο αυτόν πρέπει επίσης να ικανοποιούν τα κριτήρια της απαγόρευσης των διακρίσεων, της αποτελεσματικότητας και της αναλογικότητας, όπως εκτίθενται στο σημείο 59 των παρουσών προτάσεων.

87. Κατ' αρχάς, καθόσον τα βάσει του γερμανικού δικαίου κωλύματα διορισμού των διαχειριστών εταιριών ισχύουν και για εδρεύουσες στη Γερμανία εταιρίες, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι οι προϋποθέσεις αυτές εισάγουν διακρίσεις.

88. Στη συνέχεια, όσον αφορά την προστασία των πιστωτών και της εντιμότητας των εμπορικών συναλλαγών, είναι, βεβαίως, αληθές ότι το γεγονός ότι ο νόμιμος διορισμός προσώπου ως διαχειριστή εταιρίας εδρεύουσας σε άλλο κράτος μέλος προσκρούει στα κωλύματα διορισμού κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, σημεία 2 και 3, και τρίτη περίοδος, του GmbHG δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκην ότι το πρόσωπο αυτό δεν διαθέτει εξουσία να δεσμεύει την εταιρία έναντι τρίτων, μέσω υποκαταστήματος.

89. Ωστόσο, βάσει του γερμανικού δικαίου, τα κωλύματα διορισμού διαχειριστών εταιριών έχουν τη μορφή, αφενός, δικαστικής ή διοικητικής απαγόρευσης άσκησης επαγγέλματος ή δραστηριότητας αντίστοιχης με τη δραστηριότητα του υποκαταστήματος. Η απαγόρευση αυτή επιβάλλεται ακριβώς προς τον σκοπό προστασίας των εμπορικών συναλλαγών. Αφετέρου, μεταξύ των κωλυμάτων διορισμού των διαχειριστών εταιριών περιλαμβάνονται και εκείνα που έχουν τη μορφή καταδίκης για ορισμένες εκ προθέσεως αξιόποινες πράξεις, δηλαδή για πράξεις οι οποίες αφορούν την αφερεγγυότητα, συνίστανται στην προσκόμιση ψευδών ή ανακριβών στοιχείων σχετικά με τις συναλλαγές ή συνιστούν απάτη. Μόνον τέτοιες καταδίκες μπορούν πράγματι να εμπίπτουν στον σκοπό προστασίας της εντιμότητας των εμπορικών συναλλαγών.

90. Τέλος, όσον αφορά την αναλογικότητά τους, εκτιμώ ότι η εφαρμογή των προβλεπομένων από το γερμανικό δίκαιο κωλυμάτων διορισμού των διαχειριστών εταιριών δεν φαίνεται να υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκεται με την εφαρμογή τους. Μολονότι τα κωλύματα αυτά έχουν εφαρμογή και στα πρόσωπα που έχουν νομίμως καταχωριστεί ως διαχειριστές εταιριών εδρευουσών σε άλλα κράτη μέλη, ελλείψει εναρμονίσεως της εφαρμογής τους σε επίπεδο Ένωσης ουδόλως μπορεί να γίνει δεκτό εκ προοιμίου ότι όλα τα κράτη μέλη προβλέπουν όμοια κωλύματα, οπότε η εφαρμογή των προβλεπομένων στο γερμανικό δίκαιο κωλυμάτων διορισμού των διαχειριστών εταιριών θα είχε ως αποτέλεσμα τη διττή εφαρμογή τους ή την επανάληψη των διατυπώσεων. Εξάλλου, κατά τη σύσταση της εταιρίας, δεν είναι δυνατό να προβλεφθούν όλες οι αποφάσεις που θα λάβει η εταιρία όσον αφορά την καταχώριση των υποκαταστημάτων της. Επομένως, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο το κράτος μέλος εγκατάστασης μιας εταιρίας να μην μπορεί να διασφαλίσει την πλήρη τήρηση των σχετικών με τους διορισμούς υποχρεώσεων όπως αυτές ισχύουν στο κράτος μέλος υποδοχής των υποκαταστημάτων της εν λόγω εταιρίας. Επιπροσθέτως, η εφαρμογή των κωλυμάτων αυτών καθιστά δυνατή τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των δικαστικών ή διοικητικών απαγορεύσεων άσκησης επαγγέλματος ή δραστηριότητας εντός της Ένωσης.

[36] Βλ. απόφαση της 12ης Ιουλίου 2012, VALE (C-378/10, EU:C:2012:440, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Πρβλ., επίσης, απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, Inspire Art (C-167/01, EU:C:2003:512, σκέψη 140).

91. Συνοψίζοντας, συνεπώς, η επιβολή των πρόσθετων προϋποθέσεων κατά το δίκαιο άλλου κράτους μέλους πέρα από εκείνο του κράτους μέλους εγκατάστασης, ως προς την καταχώριση υποκαταστήματος, υπό τη μορφή κωλυμάτων διορισμού των διαχειριστών εταιριών, όπως προβλέπεται στη γερμανική νομοθεσία, συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκατάστασης. Εντούτοις, ο περιορισμός αυτός μπορεί να δικαιολογηθεί στο πλαίσιο της προστασίας των πιστωτών και της εντιμότητας των εμπορικών συναλλαγών.

92. Στο σημείο αυτό πρέπει να εξακριβωθεί αν ισχύει το ίδιο για τις υποχρεώσεις που μνημονεύονται στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα. Η συμβατότητα με το δίκαιο της Ένωσης της εφαρμογής των κωλυμάτων διορισμού των διαχειριστών εταιριών, τα οποία ορίζονται στην εθνική νομοθεσία, δεν σημαίνει ότι τούτο ισχύει κατ' ανάγκην και για κάθε μέτρο το οποίο επιτρέπει τον έλεγχο, κατά την εν λόγω νομοθεσία, της μη συνδρομής τέτοιων κωλυμάτων.

δ) Επί της δικαιολόγησης των επίμαχων υποχρεώσεων βάσει της προστασίας των πιστωτών και της εντιμότητας των εμπορικών συναλλαγών

93. Καθόσον οι υποχρεώσεις που μνημονεύονται στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα επιβάλλονται υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με αυτές που ισχύουν για την εφαρμογή των κατά το γερμανικό δίκαιο κωλυμάτων διορισμού των διαχειριστών εταιριών, από κανένα στοιχείο δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι υποχρεώσεις αυτές εισάγουν δυσμενή διάκριση.

94. Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της υποχρέωσης παροχής διαβεβαίωσης περί της μη συνδρομής των κωλυμάτων αυτών, η αποτελεσματικότητα της εν λόγω υποχρέωσης στο πλαίσιο της προστασίας των πιστωτών και της εντιμότητας των εμπορικών συναλλαγών αναγνωρίζεται από την οδηγία 2019/1151. Το άρθρο 13θ, παράγραφος 2, της οδηγίας 2017/1132, που εισήχθη με την οδηγία 2019/1151, σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 23 και 24 της τελευταίας, προβλέπει ότι, προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία όλων των προσώπων που αλληλεπιδρούν με εταιρίες, τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτούν «από τα πρόσωπα που ζητούν να γίνουν διευθυντές να δηλώνουν εάν γνωρίζουν οποιεσδήποτε περιστάσεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αποκλεισμό στο οικείο κράτος μέλος».

95. Ελλείψει συστήματος αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών ως προς τα κωλύματα διορισμού των διαχειριστών εταιριών, η υποχρέωση αυτή δεν υπερβαίνει προφανώς το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του σκοπού της προστασίας των πιστωτών και της εντιμότητας των εμπορικών συναλλαγών, ενώ δεν επιβάλλει υπέρμετρη επιβάρυνση στους ενδιαφερομένους. Περαιτέρω, η γνώση των διατάξεων άμεσης εφαρμογής του κράτους μέλους καταχώρισης υποκαταστήματος υπό τη μορφή κωλυμάτων τα οποία συνδέονται με την αξιοπιστία στις συναλλαγές, όπως τα προβλεπόμενα στη γερμανική νομοθεσία, δεν φαίνεται να απαιτεί ενδελεχή μελέτη της νομοθεσίας αυτής.

96. Μολονότι η υποχρέωση παροχής διαβεβαίωσης περί της μη συνδρομής των κωλυμάτων διορισμού στο πρόσωπο των διαχειριστών εταιριών δικαιολογείται, δεν ισχύει το ίδιο στην περίπτωση της παροχής διαβεβαίωσης ότι συμβολαιογράφος, εκπρόσωπος αντίστοιχου νομικού επαγγέλματος ή προξενικός υπάλληλος έχει ενημερώσει τον διαχειριστή σχετικά με την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να προσκομίσει όλα τα σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο δικαστήριο.

97. Συγκεκριμένα, κανένα στοιχείο δεν δικαιολογεί το ότι ο διαχειριστής οφείλει να παράσχει τη σχετική διαβεβαίωση και ότι αυτή δεν μπορεί να προέρχεται από το πρόσωπο που έχει ενημερώσει τον διαχειριστή σχετικά με την υποχρέωση προσκόμισης όλων των σχετικών στοιχείων στο

αρμόδιο για την τήρηση του εμπορικού μητρώου δικαστήριο. Εξάλλου, η υποχρέωση παροχής της εν λόγω διαβεβαίωσης απορρέει μάλλον από τους κανόνες της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με την ποινική ευθύνη. Ελλείψει της διαβεβαίωσης αυτής, ο ενδιαφερόμενος θα μπορούσε να μην δηλώσει ορισμένες καταδίκες και, στην περίπτωσή του, δεν θα μπορούσαν να επιβληθούν οι ποινικές κυρώσεις που προβλέπονται για ψευδείς δηλώσεις όσον αφορά τις καταδίκες αυτές. Πάντως, το συμφέρον του κράτους μέλους να διευρύνει την έκταση της ποινικής ευθύνης των διαχειριστών ως προς τις δηλώσεις που αφορούν την ύπαρξη κωλυμάτων διορισμού στο πρόσωπό τους δεν μπορεί να εξομοιώνεται κατ' ανάγκην με το συμφέρον προστασίας των πιστωτών. Θα αρκούσε να μην απαλλάσσονται, κατ' αρχήν, οι διαχειριστές από την υποχρέωση να δηλώνουν τις καταδίκες αυτές.

98. Χάριν πληρότητας, οι προεκτεθείσες εκτιμήσεις δεν προδικάζουν το ζήτημα της συμβατότητας του δικαίου της Ένωσης με τις ποινικές κυρώσεις οι οποίες συνοδεύουν τις υποχρεώσεις που μνημονεύονται στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

V. Πρόταση

99. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα του Bundesgerichtshof (Ανώτατου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, Γερμανία) την ακόλουθη απάντηση:

1) Η οδηγία (ΕΕ) 2017/1132 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, σχετικά με ορισμένες πτυχές του εταιρικού δίκαιου, έχει την έννοια ότι δεν συνιστούν «υποχρέωση δημοσιότητας», κατά το άρθρο 30 της οδηγίας αυτής, οι υποχρεώσεις που επιβάλλουν, κατά την υποβολή αίτησης εγγραφής στο εμπορικό μητρώο υποκαταστήματος εταιρίας περιορισμένης ευθύνης η οποία εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος, να βεβαιώσει ο διαχειριστής της εταιρίας ότι δεν συντρέχει στο πρόσωπό του κώλυμα διορισμού κατά το εθνικό δίκαιο –υπό τη μορφή δικαστικής ή διοικητικής απαγόρευσης άσκησης επαγγέλματος ή εμπορικών δραστηριοτήτων που αντιστοιχούν εν όλω ή εν μέρει προς τον καταστατικό σκοπό της εταιρίας, ή υπό τη μορφή τελεσίδικης καταδίκης λόγω συγκεκριμένων αξιόποινων πράξεων– και ότι έχει ενημερωθεί από συμβολαιογράφο, εκπρόσωπο αντίστοιχου νομικού επαγγέλματος ή προξενικό υπάλληλο για την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να παράσχει όλα τα σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο δικαστήριο.

2) Τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας, κατά την αίτηση εγγραφής στο εμπορικό μητρώο υποκαταστήματος εταιρίας περιορισμένης ευθύνης η οποία εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος, ο διαχειριστής της εταιρίας οφείλει να παράσχει διαβεβαίωση περί της μη συνδρομής, στο πρόσωπό του, τέτοιων κωλυμάτων διορισμού.

3) Αντιθέτως, τα άρθρα 49 και 54 ΣΛΕΕ αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας ο διαχειριστής της εταιρίας αυτής οφείλει να διαβεβαιώσει ότι έχει ενημερωθεί από συμβολαιογράφο, εκπρόσωπο αντίστοιχου νομικού επαγγέλματος ή προξενικό υπάλληλο σχετικά με την υποχρέωση που υπέχει ανεπιφύλακτα να προσκομίσει όλα τα σχετικά στοιχεία στο αρμόδιο δικαστήριο.